

8. તજવીદના નિયમો (احکام التجويد)

નિયમ નં. 1

ઝબર, ઝેર, પેશ (— , — , —)

અરબીમાં ઝબર (—), ઝેર (—) અને પેશ (—) કોઈ પણ હર્ફ પર આવે તો તે હર્ફને એક હરકા જેટલો લંબાવીને પઢવામાં આવે છે.

નિયમ નં. 2

હુરફે કલ્લા (حروف قلله)

‘કલ્લા’ એટલે ગુંજન અથવા પડઘો.

જ્યારે કલ્લાના હુરફમાંથી કોઈ પણ હર્ફ સાકિન (જઝમવાળો) હોય અથવા વક્ફાના કારણે સાકિન બનાવવામાં આવે તો તેને તેવા અવાજની સાથે પઢવો કે જેમાં ગુંજન અથવા પડઘો હોય, પરંતુ એ ગુંજન અને પડઘાને એટલો લંબાવવો ન જોઈએ કે સાંભળનારને ઝબર જેવો લાગે.

કલ્લાના પાંચ હુરફ આ પ્રમાણે છે :

ق	ط	ب	ج	د
---	---	---	---	---

આ હુરફને સંયુક્ત શબ્દોમાં આ રીતે યાદ રાખી શકાય. قُطْبُ جَدُّ (કુતુબ જદ)

કલ્કલાના ત્રણ પ્રકાર છે :

1. હલકો કલ્કલા
2. મધ્યમ કલ્કલા
3. ભારે કલ્કલા

હલકો કલ્કલા

જ્યારે કલ્કલાના પાંચ હુરુફમાંથી કોઈ પણ એક હર્ફ, શબ્દની વચ્ચે સુકૂન (જઝમ)ની સાથે આવે તો હલકા ગુંજન અને પડઘાની જેમ પઢવામાં આવશે.

ઉદાહરણો :

સૂરા નં.	આયત નં.	આયતના અંશો	હુરુફે કલ્કલા
૭	૧૨	خَلَقْتَنِي مِنْ نَّارٍ وَخَلَقْتَهُ مِنْ طِينٍ	ق
૩૭	૧૦	إِلَّا مَنْ خَطِفَ الْخَطْفَةَ فَأَتْبَعَهُ شِهَابٌ	ط
૨	૩૪	لَا دَمَ فَسَجِدُوا إِلَّا إِبْلِيسَ	ب
૩૭	૧૯	فَإِنَّمَا هِيَ زَجْرَةٌ وَاحِدَةٌ	ج
૩૩	૪	وَمَا جَعَلَ أَدْعِيَاءَكُمْ أَبْنَاءَكُمْ	د

મધ્યમ કલ્કલા

જ્યારે કલ્કલાના પાંચ હુરૂફમાંથી કોઈ પણ એક હર્ફ, શબ્દના અંતે વક્કાના કારણે સાકિન બનાવવામાં આવે તો તેને મધ્યમ ગુંજન અને પડધાની જેમ પઢવામાં આવશે, જાણે કે અવાજનો પડધો ટકરાઈને પાછો પડતો હોય.

ઉદાહરણો :

સૂરા નં.	આયત નં.	આયતના અંશો	હુરૂફે કલ્કલા
૩૭	૫	وَمَا بَيْنَهُمَا رَبُّ الْمَشَارِقِ ﴿٥﴾	ق
૧૧	૭૦	قَالُوا لَا تَخَفْ إِنَّا أُرْسِلْنَا إِلَى قَوْمٍ لُّوطٍ ﴿٧٠﴾	ط
૩૭	૧૦	فَاتَّبَعَهُ شِهَابٌ ثَاقِبٌ ﴿١٠﴾	ب
૮૫	૧	وَالسَّمَاءِ ذَاتِ الْبُرُوجِ ﴿١﴾	ج
૩૭	૭	وَحِفظًا مِّنْ كُلِّ شَيْطٰنٍ مَّارِدٍ ﴿٧﴾	د

ભારે કલ્કલા

જ્યારે કલ્કલાના પાંચ હુરૂફમાંથી કોઈ પણ એક હર્ફ, કે જે તશ્દીદવાળો હોય અને શબ્દના અંતે વક્કાના કારણે સાકિન બનાવવામાં આવે તો તેને ભારે ગુંજન અને પડધાની જેમ પઢવામાં આવશે, જાણે કે અવાજનો પડધો ટકરાઈને પાછો પડતો હોય અને સાથે સાથે તશ્દીદનો અવાજ પણ સંભળાવો જોઈએ.

ઉદાહરણો :

સૂરા નં.	આયત નં.	આયતના અંશો	ઉચ્ચાર કલ્પના
૭૮	૩૯	ذٰلِكَ الْيَوْمُ الْحَقُّ	ق
૧૧૧	૧	تَبَّتْ يَدَا اٰمِيْ لَهَبٍ وَتَبَّ	ب
૨	૧૯૭	وَلَا فُسُوْقٌ ۙ وَلَا جِدَالٌ فِي الْحَجِّ	ج

સ્વાધ્યાય

* નીચે આપેલા શબ્દોમાંથી ‘હલકા કલ્પના’ને ઓળખી નીચે લીટી (___) કરો :

ઉદાહરણ : وَقَبَّ وَبِالْحَقِّ لَا يُبْصِرُونَ

(1)	يَجْعَلُونَ	الْحَقُّ	ثَابِتٌ
(2)	الْفَلَقِ	اَحَدٌ	وَخَلَقْنَا
(3)	لَمْ يَلِدْ وَلَمْ	فَانْصَبَّ	وَقَبَّ
(4)	بِالصَّبْرِ	الْاَبَابِ	وَبِالْحَقِّ
(5)	وَيَقْدِرُ	اَشَقُّ	تَمُودَ

* નીચે આપેલા શબ્દોમાંથી 'મધ્યમ કલ્કલા'ને ઓળખી નીચે લીટી (____) કરો :

ઉદાહરણ : وَقَبٌ وَبِالْحَقِّ لَا يُبْصِرُونَ

(1)	الْخُطْفَةُ	الْحَجَّ	مَارِدٍ
(2)	الْمَشَارِقِ	وَبِالْحَقِّ	صَدْرُكَ
(3)	أَدْرَاكَ	بِالْحَقِّ	وَاسْحَقْ
(4)	الْأَبْصَارُ	أَبْوَابِ	تَجَرَّى
(5)	لُوطٌ	يَخْلُقُ	أَرَدْنُهُ

* નીચે આપેલા શબ્દોમાંથી 'ભારે કલ્કલા'ને ઓળખી નીચે લીટી (____) કરો :

ઉદાહરણ : وَقَبٌ وَبِالْحَقِّ لَا يُبْصِرُونَ

(1)	وَالْفَجْرِ	فَانْصَبْ	الْحَجَّ
(2)	كَبِدٍ	وَعَيْسَى ابْنِ	وَالْحَبِّ
(3)	وَتَبَّ	الْفَجْرِ	الْقَدْرِ
(4)	مُحِيطٌ	أَمْشَاكِ	يُحِبُّ
(5)	مِنَ الْحَقِّ	الْأَدْبَارِ	بِالْقِسْطِ

* નીચે આપેલા શબ્દોમાંથી સાચાની સામે ખરા (✓)ની નિશાની કરો અને ખોટાની

સામે ચોકડી (X)ની નિશાની કરો :

ઉદાહરણ : **الْمَشَارِقِ** અહીં મધ્યમ કલ્કલા થશે. (✓)

(1) **وَتَبَّطٌ** અહીં ભારે કલ્કલા થશે. ()

(2) **الْمُجْعَلُ** અહીં મધ્યમ કલ્કલા થશે. ()

(3) **وَقَوْمٌ لُوطٌ** અહીં હલકો કલ્કલા થશે. ()

(4) **هُوَ الْأَبْتَرُ** અહીં હલકો કલ્કલા થશે. ()

(5) **إِلَّا إِبْلِيسُ** અહીં મધ્યમ કલ્કલા થશે. ()

* નીચે આપેલી ખાલી જગ્યાઓમાં 'કલ્કલા'નો પ્રકાર લખો :

ઉદાહરણ : **فِي الْحَجِّ** = ભારે કલ્કલા

_____ = **وَيُبْصِرُونَ** (2) _____ = **الْصَّيْدُ** (1)

_____ = **وَبِالْحَقِّ** (4) _____ = **وَتَبَّطٌ** (3)

_____ = **بِالصَّبْرِ** (6) _____ = **قَدْ عَلِمْنَا** (5)